

43 ברא גם את צבא השמים, ומאחר שרש"י מזכיר את "השמים", מדוע הוא
44 מוצא לנכון לפרט ולפרש שהכוונה גם לשמש וירח, והרי הם כבר כלולים
45 ב"שמים"?

46 יש לומר, שפגנתו של רש"י לכלול גם את ענין הזמן, כדי
47 ללמד ולהדגיש שהדברים הללו על

48 הבריאה כוללים גם את הבריאה

49 והחידוש של מושג הזמן פי שמים

50 וארץ הוא ענין המקום, עד

51 שנברא העולם לא היו גדרים של

52 מציאות גשמית ועם הבריאה התחדשו

53 שני הדברים שיוצרים גדר של מציאות

54 גשמית – המקום והזמן, ומאחר

55 שמציאות השמים והארץ הגשמיים

56 מבטאת את גדרי המקום, כדי להוסיף

57 שבבריאת העולם התחדש גם גדר הזמן

58 רש"י מפרט ומפרש שלא רק השמים

59 והארץ נבראו בתחילת הבריאה ולכן

60 מוסיף גם שמש וירח, שעל-

61 פי הילוכם יש בעולם יום ולילה

62 וחרישים ושנים, ולפי זה נקבע ענין

63 הזמן, כמו שכתוב⁴ על בריאת

64 השמש והירח יהי מאורות גו'

65 לאורות ולמועדים ולקמים

66 ושנים. והינו, והטעם לתוספת

67 ולהדגשה שבבריאת העולם נברא גם

68 הזמן הוא ללמדנו דכשם שענין

69 המקום הוא נברא, ולפני שנברא

70 עולם גשמי לא היה מושג של מקום

71 מוגדר, כך גם ענין הזמן הוא

72 נברא⁵ וזו הגדרה גשמית מתחדשת.

73 וזהו התוכן של הפסוק לעושה

74 נפלאות גדולות לבדו,

75 שעשית הנפלאות הללו של

76 הבריאה, שזהו פללות ענין

77 המקום (שמים וארץ) והזמן

78 (שמש וירח), אינה אלא על-

79 ידי הקב"ה לבדו ללא כל כוח

1 לעושה נפלאות גדולות לבדו פי לעולם חסדו¹. הנה פסוק

2 זה "לעושה נפלאות..." הוא הפסוק השני מהפסוקים שאומרים

3 בקהילות רבות לפני ההקפות שעורכים בשמחת תורה, וכא הפסוק הזה

4 מיד לאחרי הפסוק הראשון

5 בקבוצת הפסוקים הנאמרים לפני

6 ה'הקפות', הוא הפסוק אלה ה'ראת

7 לדעת פי הו' הוא האלקים

8 אין עוד מלבדו². וצריך

9 להבין, מהו קשר הענינים

10 בין שני פסוקים אלו שכן מאחר

11 שהם מופיעים בזה אחר זה בוודאי יש

12 ביניהם קשר פנימי. וגם צריך

13 להבין מהו ענינם התוכן הפנימי

14 של פסוקים אלו כל אחד מהם

15 בפני עצמו בתור הקדמה והכנה

16 לענין ההקפות שלכן נקבע

17 לאומנם לפני ההקפות?

18 (ב) והנה בפסוק לעושה

19 נפלאות גו', יש ב' פירושים

20 שונים. פירוש הא' הוא פירוש

21 רש"י על הפסוק: בראשונה

22 בתחילת בריאת העולם לא נברא

23 מלאך כשעשאן לנפלאות

24 הללו, בהתחלה, כאשר הקדוש-

25 ברוך הוא יצר ועשה את נפלאות

26 הבריאה השמים והארץ השמש

27 והירח עדיין לא נברא אפילו מלאך

28 אחד. והינו, לפי פירוש זה עולה

29 שגנפלאות האמורות כאן בפסוק זה

30 קאי הכוונה על בריאת השמים

31 והארץ השמש והירח.

32 והטעם שרש"י מוסיף

33 ומפרט שמש וירח, ומזכיר את

34 בריאת השמש והירח במפורש אף

35 שלהיותם השמש והירח אלא

36 השמים הרי הם נקללים

37 ב"שמים", כמו שכתוב³

38 בתחילת סיפור הבריאה בתורה,

39 בראשית ברא אלוקים את השמים,

40 ותכינונו ז' דרשו שהתוספת "את"

41 היא לרבות צבאיהם וללמד שה'

בס"ד. שבת פרשת בראשית, מברכים החודש מרחשון, ה'תשכ"ז

התוועדות ב – המשך להתוועדות יום שמחת תורה

(הנחה בלתי מוגה)

1 לעושה נפלאות גדולות לבדו פי לעולם
2 חסדו¹. הנה פסוק זה הוא הפסוק

3 השני מהפסוקים שאומרים לפני ההקפות, וכא

4 מיד לאחרי הפסוק אלה ה'ראת לדעת פי הו'

5 הוא האלקים אין עוד מלבדו². וצריך להבין,

6 מהו קשר הענינים בין שני פסוקים אלו. וגם

7 צריך להבין מהו ענינם של פסוקים אלו בתור

8 הקדמה והכנה לענין ההקפות.

9 (ב) והנה בפסוק לעושה נפלאות גו', יש ב'

10 פירושים. פירוש הא' הוא פירוש

11 רש"י על הפסוק: בראשונה לא נברא מלאך

12 כשעשאן לנפלאות הללו, השמים והארץ

13 השמש והירח. והינו, שגנפלאות קאי על בריאת

14 השמים והארץ השמש והירח. והטעם שרש"י

15 מוסיף ומפרט שמש וירח, אף שלהיותם צבא

16 השמים הרי הם נקללים ב"שמים", כמו

17 שכתוב³ את השמים, לרבות צבאיהם. יש לומר,

18 שפגנתו לכלול גם את ענין הזמן, פי שמים

19 וארץ הוא ענין המקום, ולכן מוסיף גם שמש

20 וירח, שעל-פי הילוכם נקבע ענין הזמן, כמו

21 שכתוב⁴ יהי מאורות גו' לאורות ולמועדים ולקמים ושנים. והינו, דכשם

22 שענין המקום הוא נברא, כך גם ענין הזמן הוא נברא⁵. וזהו לעושה נפלאות

23 גדולות לבדו, שעשית הנפלאות הללו, שזהו פללות ענין המקום (שמים

24 וארץ) והזמן (שמש וירח), אינה אלא על-ידי הקב"ה לבדו, וכדאיתא במדרש

(1 תהלים קלו, ד. 2) ואתחנן ד, לה. (3 פרש"י פרשתנו א, יד. 4) פרשתנו שם ובפרש"י. (5) ראה סידור (עם דא"ח) שער הק"ש עה, סע"ד ואילך. ובכ"מ.